

NUMIREA ARBITRILOR ÎN PROCEDURA DE ARBITRAJ INTERNAȚIONAL. ASPECTE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE

APPOINTMENT OF ARBITRATORS IN INTERNATIONAL ARBITRATION PROCEEDINGS. NATIONAL AND INTERNATIONAL ASPECTS

*Serghei COVALI, ORICID:
Universitatea de Stat din Moldova*

CZU: 341.63:341.645.2

e-mail:

This article covers the basics as well as the unusual situations that occurs in the process of appointing arbitrators in international arbitration. It will focus on relevant Moldovan law and international practices from foreign courts or arbitral institutions. The process of appointing arbitrators deals with the number of arbitrators (one, free or maybe an even number), the procedure of appointing a single arbitrator, the procedure of appointing a tribunal of three arbitrators (and how the presiding arbitrator is appointed), the procedure of appointing the members of the tribunal in the case of multiple claimants or multiple respondents, etc.

Cuvinte-cheie: procedură arbitrală, instituție arbitrală, arbitru, tribunal.

INTRODUCERE

În procedurile arbitrale nu există un cod de procedură detaliat care să reglementeze fiecare etapă în mod specific, deoarece întreaga procedură se bazează pe principiul discreției acordate tribunalului.

Naționalitatea arbitrului de asemenea reprezintă o considerație importantă în procesul de selecție. Legea Model expres interzice discriminarea pe bază de naționalitate în procesul de numire al arbitrilor [1]. Cu toate acestea, comentarii Legii Model menționează faptul că la alineatul (1) se afirmă în mod explicit că nicio persoană nu poate fi limitată **prin lege** pentru a fi numită arbitru pe baza naționalității sale. Cu toate acestea, părțile (sau asociațiile comerciale ori instituțiile de arbitraj, după caz) au dreptul să stabilească astfel de restricții bazate pe naționalitate dacă consideră că este necesar în scopurile procedurii arbitrale [2].

Numărul arbitrilor

Procesul de constituire a tribunalului arbitral implică luarea a mai multor decizii importante. Cel mai des se optează pentru un tribunal format din trei arbitri, în care doi sunt numiți de părți, iar arbitrul președinte este ales de arbitrii numiți sau de către instituția arbitrală. Totuși, unele instituții arbitrale prevăd procedura cu arbitru unic pentru cauzele mici de complexitate redusă (*small claims*) [3]. Alte instituții arbitrale stabilesc întotdeauna un arbitru unic în cazul în care nu există un acord între părți, cu excepția

situațiilor în care natura litigiului impune clar necesitatea constituirii unui tribunal format din trei arbitri [4].

(a) Număr par sau impar de arbitri

Legea Model prevede la art. 10 faptul că părțile sunt libere să stabilească numărul de arbitri, fără a impune careva restricții. Prevederea menționată implicit reglementează faptul că părțile sunt, de asemenea, libere să aleagă un număr impar de arbitri (adică doi, patru etc.) și, prin urmare, nu sunt restrânse la un număr par [5]. Unele state însă au prevăzut interdicții exprese privind selectarea unui tribunal format dintr-un număr par de arbitri, cum ar fi Franța [6]. Rațiunea care justifică un număr impar este evitarea impasurilor inutile în situațiile de dezacord între arbitrii numiți de părți.

Deși, potrivit legislației unor state, nu este interzis, părțile ar trebui foarte responsabil să considere riscurile asociate cu un tribunal format dintr-un număr par de arbitri.

Mai rare sunt cazurile cu un tribunal format din doi arbitri numiți de părți și un arbitru „*umpire*”. Această construcție este specifică instituțiilor arbitrale engleze și constă în faptul că toate deciziile sunt luate de doi arbitri numiți de părți, iar în caz de blocaj decizional instituția arbitrală numește un arbitru „*umpire*” care va interveni numai în cazurile de impas decizional.

Actualmente, chiar și în Anglia sistemul cu arbitru *umpire* devine tot mai rar, mulți practicieni considerându-l învechit și impracticabil [7].

(b) Arbitrul unic

44% din arbitrajele ICC în clauzele arbitrale părțile aleg procedura cu un arbitru unic [8]. Un singur arbitru generează costuri arbitrale mai mici, fapt extrem de important luându-se în considerare onorariile arbitrilor în arbitrajele comerciale internaționale. În al doilea rând, procesul este mai eficient și mai rapid.

(c) Tribunal format din trei arbitri

În majoritatea arbitrajelor internaționale de dimensiuni rezonabile există un tribunal format din trei arbitri. Un astfel de tribunal are avantajul de a permite fiecărei părți (atât într-un context cu două părți, cât și cu mai multe părți implicate) să-și aleagă arbitrul.

De asemenea, în cazurile internaționale, un tribunal format din trei persoane permite o combinație de arbitri cu diverse origini naționale, juridice și lingvistice. În mod similar, acest lucru este în concordanță cu aspirațiile procesului arbitral internațional de a furniza un mecanism de rezolvare a disputelor cu neutralitate internațională, având un tribunal capabil să înțeleagă atât procedurile cât și alte argumente prezentate de ambele părți.

Prin rolul său de interpret cultural, arbitrul desemnat de către respectiva parte poate și ar trebui să contribuie la asigurarea faptului că aceste argumente vor fi înțelese și evaluate adecvat în timpul deliberărilor tribunalului.

I. Procedura de numire al arbitrilor

Reieșind din principiul de autonomie de voință a părților, procedura de numire a arbitrilor este prevăzută de clauza arbitrală a părților ori de regulile instituției arbitrale selectate de părți.

(a) Procedura de numire al arbitrilor în tribunal format din trei arbitri

Adesea numirea arbitrilor [11] de către părți are loc odată cu înaintarea cererii arbitrale sau a notificării privind intenția de a porni procesul arbitral de către reclamant. Prin notificare sau cererea arbitrală pârâtului i se acordă un termen rezonabil prevăzut de regulile instituției arbitrale sau de lege pentru numirea propriului arbitru. Dacă pârâtul nu desemnează arbitrul său în termenul prevăzut, reclamantul are dreptul să solicite instituției arbitrale să numească un arbitru în locul părții. Al treilea arbitru este numit de către cei doi arbitri, de către părți sau de către instituția arbitrală, în dependență de regulile instituționale alese și de situația specifică dintr-o anumită clauză arbitrală.

(b) Procedura de numire a arbitrilor președinte

În practică, arbitrul președinte poate fi ales de către:

1. Părți, prin negocieri;
2. Co-arbitri nominalizați de părți;
3. Instituția arbitrală sau de către asociațiile din diferite industrii [12];
4. Instanța de judecată, în cazul arbitrajului ad-hoc în care părțile nu au ales o autoritate de numire.

Potrivit datelor statistice ICC, în anul 2020 au avut loc 40 de nominalizări de către părți și 227 de către co-arbitri [13].

(c) Procedura de numire a arbitrilor unic

În cazul unui arbitru unic, selecția arbitrilor se realizează prin intermediul unui compromis dintre părți. Acestea trebuie să atingă un consens cu privire la un singur candidat, în caz contrar, instituția arbitrală va fi responsabilă de numire.

Părțile implicate în dispute internaționale adesea reușesc să ajungă la un acord cu privire la identitatea unui singur arbitru. Sugestia că eșecul de a se înțelege asupra unui arbitru președinte este „inevitabil” sau că este „rar” să se ajungă la un acord în privința unui arbitru președinte este greșită, așa cum o demonstrează atât experiența practică, cât și dovezile empirice [14].

(d) Procedura de numire a arbitrilor în procedura arbitrală cu mai multe părți

Potrivit art. 12 (6) și (8) din ICC Arbitration Rules, 2021, în cazul în care există mai mulți reclamânți sau mai mulți pârâți, iar disputa trebuie să fie examinată într-un complet din trei arbitri, reclamânții multipli, împreună, și pârâții multipli, împreună, vor numi un arbitru. În absența unei nominalizări comune conform articolului 12(6) și în situația în care toate părțile nu sunt în măsură să convină asupra unei metode pentru constituirea tribunalului arbitral, Curtea poate numi fiecare membru al tribunalului arbitral și va desemna pe unul dintre ei să acționeze în calitate de președinte. În astfel de cazuri, Curtea va avea libertatea să aleagă orice persoană pe care o consideră potrivită să acționeze în

calitate de arbitru. Aceeași metodă este aplicată și de către LCIA, conform articolului 8 din LCIA Arbitration Rules.

Referințe:

1. Legea Model UNCITRAL cu privire la arbitrajul comercial internațional, art. 11 (1).
2. Ilias Bantekas, Hamad Bin Khalifa University, Qatar, Pietro Ortolani et. al. *UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration. A Commentary*. Cambridge University Press, 2020, p. 189.
3. Ca exemplu, London Maritime Arbitration are un regulament separat în baza căruia se judecă procedurile mici (small claims). Aceste tipuri de litigii întotdeauna se judecă un arbitru unic.
4. 2021 ICC Arbitration Rules, art. 12 (2).
5. Ilias Bantekas, Hamad Bin Khalifa University, Qatar, Pietro et. al. *UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration. A Commentary*. Cambridge University Press, 2020, p. 180.
6. Article 1451(2) of the French Code of Civil Procedure, provide that even where the parties' express agreement provides for an even number, an additional arbitrator shall be appointed lest the agreement is invalid and the award set aside. Equally, Austrian CCP, art. 586(1); Italian CCP, art. 809; Portuguese AL, art. 8(1); Romanian CCP, art. 586(1); Saudi AA, art. 13; Spanish AA, art. 12; Hungarian AA, art. 13(1), (2).
7. Gary Born. *International Commercial Arbitration*. Wolters Kluwer, 2014, p. 2771.
8. ICC DISPUTE RESOLUTION 2020 STATISTICS. Disponibil: <https://nyiac.org/wp-content/uploads/2021/09/ICC-Dispute-Resolution-2020-Statistics.pdf>
9. Gary B. Born. *International Commercial Arbitration*. Wolters Kluwer, 2014, p. 2771.
10. Chapter 11 Impartiality and Independence of Arbitrators'. In: Julian D. M. Lew, Loukas A. Mistelis, et al. *Comparative International Commercial Arbitration*. Kluwer Law International, 2003, pp. 255 – 273.
11. Se folosește și termenul „nominalizarea arbitrului”
12. Ca exemplu, Grain and Feed Trade Association (GAFTA) sau The Federation of Oils, Seed and Fats Associations (FOSFA) din Londra, care au propriile regulamente de arbitraj în industriile comerțului de cereal, grâne, semințe și ulei.
13. ICC DISPUTE RESOLUTION 2020 STATISTICS. Disponibil: <https://nyiac.org/wp-content/uploads/2021/09/ICC-Dispute-Resolution-2020-Statistics.pdf>
14. Gary Born, p. 2874.